

การบริหารจัดการชุมชนสร้างสรรค์ตามหลักสารานีธรรม 6

THE CREATIVE COMMUNITY MANAGEMENT ACCORDING TO THE PRINCIPLE OF SARANIYADHAMMA VI.

พระมหานำเกียรติ วิสุทธิ (ทองทวี)

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

PhramahaNamkriat Visutdho (Thongtawee)

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, RoiEt Buddhist college

E-mail: mahanoy13@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความทางวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอการบริหารจัดการชุมชนสร้างสรรค์ด้วยการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนสร้างสรรค์ตามหลักสารานีธรรม 6 โดยเน้นใน 6 ด้าน คือ 1) ด้านเมตตา ภาวกรรม เป็นการบริหารจัดการชุมชนที่คนในชุมชนให้ความสำคัญด้านลดความขัดแย้งในครอบครัวและชุมชน 2) ด้านเมตตาวัจกรรม เป็นการร่วมรณรงค์การใช้วาจาสุภาพต่อกันภายในชุมชน 3) ด้านเมตตามโนกรรม เสริมสร้างการผูกมิตรภาพที่ดีต่อกันภายในชุมชน สร้างความสัมพันธ์อันดีในชุมชนอันดีด้วยมิตรภาพ 4) ด้านสาธารณโภคี เป็นการบริหารจัดการชุมชนที่คนในชุมชนช่วยกันดูแลสาธารณูปโภคในชุมชนอย่างดี อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน และมีความคุ้มค่า 5) ด้านสัสสามัญญตา คนในชุมชนร่วมรณรงค์ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีศีลธรรมคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงาม สร้างแบบอย่างที่ดีแก่คนในชุมชน 6) ด้านทัญญูสามัญญตา เป็นการบริหารจัดการชุมชนที่คนในชุมชนรณรงค์สร้างสามัคคีปรองดองต่อกันภายในชุมชน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; ชุมชนสร้างสรรค์; สารานีธรรม 6

* ได้รับบทความ: 1 ตุลาคม 2563; แก้ไขบทความ: 18 มิถุนายน 2564; ตอรับตีพิมพ์: 15 กรกฎาคม 2564

Received: October 1, 2020; Revised: June 18, 2021; Accepted: 15 July 2021

Abstract

This article presents the creative community management according to the principle of Saraniyadhamma VI. There is more promotion in community development. People in the community participate in community-organized activities to increase the potential of the community 1. Acrobatics. Is the management of the community that People in the community pay more attention to reducing conflicts in their families and communities. 2. Compassionate speech Is a campaign to use polite speech to each other within the community 3. Mercy concept Strengthening good friendships within the community, building good relationships in good communities through friendship 4. Public Buddhism It is the community management that people in the community help to take good care of the community utilities. Equally and equally And cost-effective 5. Community people join the campaign of kindness and generosity Have good morals, morals and ethics Build a good role model for people in the community. 6. Tithi Ordinya It is a community management in which people in the community campaign to build unity and harmony within the community

Keywords: Management; Creative Community; Saraniyadhamma VI

บทนำ

ปัจจุบันการสร้างสรรคของมนุษย์เกิดขึ้นตลอดเวลา ก่อนเข้าสู่สหัสวรรษใหม่โลกเกิดการเปลี่ยนผ่านระลอกใหญ่จากสังคมอุตสาหกรรมที่มุ่งสู่การทำกำไรสูงสุดภายใต้กลไกการตลาดเพื่อสะสมทุนความมั่งคั่งและการเจริญเติบโตทางวัตถุทำให้การดำเนินชีวิตของผู้คนเริ่มซับซ้อนและถอยห่างจากธรรมชาติ ลดทอนความสำคัญของสิ่งที่ผูกพันจิตใจและจิตวิญญาณ ผลที่ตามมา คือ โลกแห่งการแข่งขัน มุ่งเอาชนะ ในขณะที่เดียวกันก็สร้างปัญหาสังคมที่ซับซ้อนรุนแรงทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมกันในสังคม เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติอย่างมหาศาลเป็นผลให้เกิดภาวะโลกร้อน เกิดความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ และมหันตภัยต่าง ๆ

สถานการณ์ดังกล่าวทำให้สังคมอุตสาหกรรมเริ่มเผชิญกับวิกฤติการมองกลไกแบบแยกส่วนซึ่งเป็นกรอบความคิดและความเชื่อในสังคมอุตสาหกรรมเริ่มเปลี่ยนไปสู่แนวความคิดในการสร้างสังคมที่เน้นคุณค่าและอุดมคติของความเป็นมนุษย์ประกอบกับวิวัฒนาการอย่างก้าวกระโดดเมื่อโลกเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมฐานความรู้ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสารก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและ

มีลักษณะก้าวกระโดด การแข่งขันเพื่อบ่มงเป็นผู้จำหน่ายทางเศรษฐกิจโลกดำเนินอย่างต่อเนื่อง ท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี องค์ความรู้ นวัตกรรมและการแข่งขันในช่วงปี พ.ศ.2561-2562 เกิดวิกฤติเศรษฐกิจโดยเริ่มต้นจากประเทศสหรัฐอเมริกาและลุกลามไปสู่ทวีปยุโรป ซึ่งเป็นสิ่งเหนือความคาดหมาย เพราะต่างก็เป็นประเทศเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจ

หลายประเทศมีแนวคิดฐานความรู้ในแบบใหม่ หันมาให้ความสำคัญกับชุมชนและคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความสร้างสรรค์ของท้องถิ่นหรือของภูมิภาค เห็นความสำคัญของเอกลักษณ์ชุมชนและต้นตอสิ่งที่มีความในแต่ละชุมชนอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน และมีแนวคิดที่ว่าชุมชนที่ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องเรียนรู้วิธีการใหม่ๆ ในการพัฒนาชุมชนของตน โดยใช้ความหลากหลาย ความสร้างสรรค์ และพลังของทุกคนในชุมชน อันเป็นแนวคิดการสร้างชุมชนสร้างสรรค์และเมืองสร้างสรรค์ในประเทศต่าง ๆ (ปจนิมา ธนสันติ, 2557 : 62)

ปัจจุบันประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยได้บรรจุยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2659) ที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศไว้อย่างชัดเจน โดยเน้นการพัฒนาจากความรู้และทักษะของท้องถิ่นผสมผสานกับการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ จากเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรมรับจ้างผลิตสู่การพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานความรู้และความคิดสร้างสรรค์ซึ่งครอบคลุมถึงการพัฒนารัฐกิจสร้างสรรค์การพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ ดังนั้น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นที่เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์หรือการพัฒนาให้เป็นเมืองที่สร้างสรรค์ จากนโยบายดังกล่าวจะเห็นได้ว่าประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมสร้างสรรค์โดยมีการมุ่งเน้นการพัฒนาคนและสังคมควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สิ่งหนึ่งที่สำคัญในการที่จะพัฒนาประเทศจำเป็นต้องคำนึงถึงการพัฒนาระดับชุมชน เพราะชุมชนนั้นเป็นรากฐานของประเทศและสร้างโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้าถึงทรัพยากร อันจะทำให้เกิดความสมดุลในการพัฒนาเมืองและชนบทอย่างเป็นธรรม จะทำให้ไม่เกิดปัญหาความแตกแยกกันในสังคม (พีรธร แก้วลาย, 2556 : 186)

จากสภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน สังคมมีความเป็นแปลงมากมายจนทำให้เกิดปัญหาในด้านต่างๆคนมีความเห็นแก่ตัวเอง ปัญหาเกิดขึ้นตั้งแต่สังคมเล็ก คือ ครอบครัว ชุมชนจนถึงสังคมใหญ่ ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนพบว่า มีการปล้นทรัพย์สิน การทะเลาะวิวาทกัน ยาเสพติด แรงงานต่างด้าว ความขัดแย้งกันของคนกันในชุมชนไม่ช่วยเหลือกันในการทำกิจกรรมต่างๆที่จะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม ไม่มีมิตรต่อกัน ทำให้ชุมชนเกิดปัญหาตามมาและคนชุมชนก็จะด้อยในการพัฒนาด้านร่างกายและจิตใจ เพราะคนในปัจจุบันไม่ค่อยมีศีลธรรมกัน ไม่รู้ผิดชอบชั่วดีในการประพฤติ เพราะมีกิเลสครอบงำอันมีความโลภ

ความโกรธ ความหลง ซึ่งในอดีตนั้นการกระทำเช่นนี้ ถือว่าเป็นการประพฤติดีศีลทำให้ชุมชนไม่มีการพัฒนาจึงเกิดการพัฒนาดำเนินได้ช้า ดังนั้นจึงนำเอาหลักธรรมมาใช้ในการบริหารจัดการชุมชนอย่างสร้างสรรค์เป็นชุมชนที่น่าอยู่ ดังนั้นจึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในการบริหารชุมชนตรงนี้เพื่อที่จะให้ชุมชนที่เข้มแข็งเป็นชุมชนที่เอื้ออำนวยต่อกันและกันช่วยเหลือกันเมื่อคนในสังคมต้องการความช่วยเหลือที่ถ้อยอาศัยกัน

ธรรมะเป็นหลักธรรมที่นำไปปฏิบัติได้ทุกภาคส่วนอย่างเหมาะสม เช่น ในการบริหารงานเพื่อให้เกิดความสุขและความเจริญรุ่งเรืองในองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่ดีไปกว่านี้คือจะเป็นประโยชน์ในด้านการเกื้อกูลทำให้เกิดสุขนั่นเอง ซึ่งหลักธรรมสามารถนำไปใช้ได้ ไม่จำกัดการใช้แล้วเกิดประโยชน์สุขทั้งตนและหมู่คณะ ดังนั้นหลักสารานีธรรม 6 จึงเน้นความสำคัญของการปรองดองกันของคนในสังคมช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อที่จะให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคมและประเทศชาตินั่นเอง ดังนั้นบทความนี้จึงเป็นการนำเสนอ การบริหารจัดการชุมชนสร้างสรรค์ ตามหลักสารานีธรรม 6 และการได้นำตามหลักสารานีธรรม 6 มาใช้แล้วในชุมชนเกิดความเปลี่ยนแปลงของชุมชนนั้นเป็นชุมชนสร้างสรรค์

แนวคิดชุมชนสร้างสรรค์

ชุมชนเป็นกลุ่มบุคคลหลาย ๆ กลุ่มมารวมกันในบริเวณเดียวกัน ภายใต้กฎหมายหรือข้อบังคับเดียวกันมีการสังสรรค์กันมีความสนใจร่วมกันมีวัฒนธรรมเดียวกันและมีพฤติกรรมเหมือน ๆ กัน (Sanders, 1958 : 1) ชุมชนเป็นกลุ่มที่มีการร่วมมือกัน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกัน มีการสมาคมแบบเผชิญหน้ากันมีความสนิทสนมรู้จักกันเป็นอย่างดี (Poplin, 1972 : 8) ความคุ้นเคยและการติดต่อระหว่างบุคคล ตลอดจนพื้นฐานความยึดเหนี่ยวเฉพาะบางอย่างที่ทำให้ชุมชนต่างไปจากการเป็นเพื่อนบ้าน ชุมชนมีลักษณะทาง เศรษฐกิจแบบเลี้ยงตนเองที่จำกัดกว่าสังคมแต่ภายในวงจำกัดเหล่านั้นมีการปะทะสังสรรค์ใกล้ชิดกว่าและความเห็นอกเห็นใจลึกซึ้งกว่าอาจมีสิ่งเฉพาะบางประการที่ผูกพันกันได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546 : 72) อันเป็นผลมาจากมีกิจกรรมการผลิตมีวิถีชีวิตที่เหมือนกันหรือใกล้เคียงกันหรือเกื้อกูลกันมีกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างคนภายในกลุ่มและเกิดจากกลุ่มชาติพันธุ์ ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อเดียวกัน หรือใกล้เคียงกันและรวมถึงความคิดเห็นทางการเมืองหรือมีกระบวนการในการตัดสินใจร่วมกัน (วิชิต นันทสุวรรณ และจำนง แรกพินิจ, 2541 : 4) มีวัตถุประสงค์ร่วมกันมีความเอื้ออาทรต่อกัน มีความพยายามทำอะไรร่วมกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำซึ่งรวมถึงการติดต่อสื่อสารกันความเป็นชุมชนอยู่ที่ความร่วมมือกัน (ประเวศ วะสี, 2541 : 13)

แนวคิดชุมชนสร้างสรรค์ เกิดขึ้นหลังจากหลายประเทศที่เป็นผู้นำทางเศรษฐกิจ โลกประสบปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจจากการพัฒนาประเทศโดยเน้นเศรษฐกิจฐานความรู้ หันมาใช้แนวทางเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ดังที่ ริชาร์ด ฟลอริดา (Richard Florida, 2009 : 13) ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัย

จอร์จ เมลัน ประเทศสหรัฐอเมริกา เสนอว่า นวัตกรรม (Innovation) อันเกิดจากความคิดสร้างสรรค์นั้น จะกลายเป็นปัจจัยสำคัญในการนำความเจริญมาสู่ประเทศ และความสำคัญนั้นเกิดจากคนมากที่สุด และเป็นผู้ให้นิยามคำว่า ชนชั้นสร้างสรรค์ (Creative Class) ว่าเป็นบุคคลในอาชีพที่ต้องใช้ความคิดในการสร้างสรรค์ เพื่อออกแบบสินค้าและบริการ ได้แก่ นักวิทยาศาสตร์วิศวกร สถาปนิก นักกฎหมาย โปรแกรมเมอร์ ศิลปิน และนักออกแบบ เป็นต้น และกล่าวว่ากลุ่มชนชั้นสร้างสรรค์เหล่านี้เองเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจ ของประเทศอย่างไรก็ตาม เมื่อหลายประเทศใช้แนวทางเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์มาได้ประมาณทศวรรษ เริ่มเกิดคำถามตามมาเกี่ยวกับความเท่าเทียมของโอกาส ในการเข้าถึง “ข้อมูล” หรือ “องค์ความรู้” ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นการตีความที่ว่า ความสร้างสรรค์เริ่มต้นจากภูมิปัญญาในระดับปัจเจกชน ซึ่งทำให้หลายประเด็นด้านความสัมพันธ์ไป อีกทั้งการปรับหรือเปลี่ยนวิถีชีวิตของชุมชนอย่างไม่รอบคอบ ในบางครั้งได้สร้างปัญหาตามมา เช่น การเวนคืนที่ดินเพื่อจัดทำผังเมืองใหม่ ทำให้มีคนบางกลุ่มบางชุมชน เดือดร้อน เป็นต้น จึงเริ่มมีแนวคิด ของการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในระดับชุมชน (Neighborhood-based creative economy) อันเป็นหนทางการพัฒนาที่อาจนำไปสู่การเกิดขึ้นของชุมชนสร้างสรรค์ ในศตวรรษที่ 21 โดยการ เชื่อมโยงแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ การสร้างเครือข่ายสังคม และกลุ่มทาง วัฒนธรรมเข้าด้วยกัน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการสร้างสรรค์ชุมชนเล็ก ๆ ให้มีคุณภาพและดำรงอยู่อย่างยั่งยืน

จากแนวคิดของริชาร์ด ฟลอริดาและแนวคิดของคนอื่น ๆ ที่ตามมาในทำนองเดียวกัน เช่นแนวคิด ชุมชนสร้างสรรค์ของจอห์น เอ็ม เอเจอร์ (John M. Eger, 2003 : 4) ทำให้ประเด็นการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตและความสร้างสรรค์ในระดับชุมชน กลายเป็นเรื่องสำคัญในระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ของโลก ความตระหนักในการสร้างเอกลักษณ์ของชุมชน และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของชุมชนกลายเป็น เรื่องสำคัญมากขึ้นกว่าเดิม และเกิดความเห็นร่วมกันว่าชุมชนจำเป็นต้องเตรียมพร้อมรับความเปลี่ยนแปลง โดยเรียนรู้วิธีการใหม่ๆที่จะหลอมรวมความหลากหลาย ความสร้างสรรค์และความสามารถของพลเมือง นั้นหมดในชุมชน

สรุปได้ว่า แนวคิดชุมชนสร้างสรรค์ หมายถึง การสร้างสรรค์การปรับปรุงอย่างเป็นกระบวนการ มีการกำหนดทิศทางและเป้าหมายที่แน่นอนชัดเจนโดยคำนึงถึงประโยชน์และการยกระดับคุณภาพชีวิต ของคนในชุมชนเป็นสำคัญ เน้นให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนเพื่อให้สามารถจัดการกับชุมชน ของตนเอง คนนอกชุมชนเป็นเพียงผู้มีส่วนส่งเสริมสนับสนุนจุดมุ่งหมายของการพัฒนาชุมชน สิ่งที่ทำให้ การพัฒนาชุมชนประสบความสำเร็จ คือ 1. เพื่อให้คนในชุมชนอยู่เย็นเป็นสุข 2. เพื่อให้คนในชุมชนมีความ สัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ร่วมมือร่วมใจกันในการทำงานเพื่อชุมชน 3. เพื่อให้คนในชุมชนมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จากการทำงานเพื่อชุมชนสามารถพัฒนาตนเองทั้งความคิดและจิตใจพึ่งตนเองได้

แนวคิดเกี่ยวกับหลักสาราณียธรรม

1. เป้าหมายของหลักสาราณียธรรม

พระพุทธเจ้าท่านได้ทรงตรัสหลักธรรมอันจะเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในสังคมเอาไว้ 6 ประการ ด้วยกันอยู่ในหมวดธรรมที่เรียกว่า สาราณียธรรม 6 ธรรมเป็นที่ต้องแห่งความระลึกรู้ถึง ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกรู้ถึงกัน, หลักการอยู่ร่วมกัน สาราณียธรรม 6 ได้แก่ 1) เมตตาการุณยธรรม ตั้งเมตตาการุณยธรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลังคือช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมคณะด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง 2) เมตตาวิจิตรธรรม ตั้งเมตตาการุณยธรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำ ตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง 3) เมตตาโมกขธรรม ตั้งเมตตาการุณยธรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน 4) สาธารณโภคี ได้ของสิ่งใดมาก็แบ่งปันกัน คือเมื่อได้สิ่งใดมาโดยชอบธรรมแม้เป็นของเล็กน้อย ก็ไม่หวงไว้ผู้เดียว นำมาแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่ายให้ได้ส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน 5) สีลสามัญญตา มีศีลบริสุทธิเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจของหมู่คณะ 6) ทิฐิสามัญญตา มีทิฐิงามเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือมีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้น ล้นทุกข์หรือขจัดปัญหา (ที.ปา.(ไทย) 11/317/267)

ธรรม 6 ประการนี้มีคุณ คือ เป็นสาราณียะทำให้เป็นที่ระลึกรู้ถึง เป็นที่เคารพเป็นไปเพื่อความสงเคราะห์ ความกลมกลืนเข้าหากันเพื่อความไม่วิวาท เพื่อความสามัคคี และเอกภาพความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

2. การสร้างสัมพันธไมตรีตามหลักสาราณียธรรม

พระพุทธศาสนามีหลักของการประพฤติปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันของสมาชิกด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัวสมาชิกควรพึงปฏิบัติต่อกันด้วยความรักความเข้าใจอย่างจริงใจเพื่อการที่จะระลึกรู้ถึงกัน อยู่เสมอตามหลักที่เรียกว่า สาราณียธรรมมี 6 ประการ คือ 1. เมตตาการุณยธรรม การปฏิบัติต่อกันด้วยความเมตตา คือ แสดงความมีไมตรีและความหวังดีต่อเพื่อนร่วมงาน ร่วมกิจการร่วมชุมชน ด้วยการช่วยเหลือกิจธุระต่าง ๆ โดยเต็มใจแสดงอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง 2. เมตตาวิจิตรธรรม การพูดกันด้วยความเมตตา คือ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้ด้วยวิธีการสั่งสอนหรือนำตักเตือนกันด้วยความหวังดีกล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพและนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง 3. เมตตาโมกขธรรม การติดต่อกันด้วยความเมตตา คือ ตั้งจิตปรารถนาดีคิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดีมีหน้าตา ยิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน 4. สาธารณโภคีการได้มาแบ่งกันกินแบ่งกันใช้ คือ แบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรม

แม้เป็นของเล็กน้อยก็แจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน 6. สีสสามัญญตา ความประพฤติดีเหมือนกัน คือ มีความประพฤติสุจริตดีงาม รักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจหรือเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ 6. ทิฏฐิสามัญญตา การปรับความเห็นให้เข้ากันได้คือ เคารพ รับฟังความคิดเห็นกัน มีความเห็นชอบร่วมกัน ตกลงกันได้ในหลักการสำคัญยึดถืออุดมคติ หลักแห่งความดีงามหรืออุดมมุ่งหมายสูงสุดอันเดียวกัน (ที.ปา. (ไทย) 11/317/267.)

สรุปได้ว่า หลักสาราณียธรรม 6 เป็นหลักธรรมในพุทธศาสนาที่มีการกล่าวถึงการช่วยเหลือกิจธุระของผู้รวมคณะด้วยความเต็มใจแสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกันช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์สั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดีกล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพุทธวิธีการบริหาร ซึ่งเป็นแนวทางที่ดีที่ควรนำมาปฏิบัติเพื่อทำให้เกิดผลที่ดีแก่ชุมชนและเพื่อนร่วมงานทำให้คนรอบข้างและคนที่ร่วมงานก็จะมีความสุข เพราะเห็นใจซึ่งกันและกันในการที่จะอยู่ร่วมกันก็ต้องร่วมด้วยช่วยกันในการสร้างสรรค์สังคมให้มีความสงบสุข

การบริหารจัดการชุมชนสร้างสรรค์ตามหลักสาราณียธรรม 6

การบริหารจัดการชุมชนสร้างสรรค์จะต้องมุ่งเน้นการพัฒนาคนกลุ่มคนและองค์กรในชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถเพียงพอที่จะพึ่งตนเองได้ และจะต้องมีการแรงจูงใจให้เป็นส่วนสำคัญที่กระตุ้นให้คนต้องการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีทั้งแรงจูงใจภายในและแรงกระตุ้นจากภายนอกแรงจูงใจกระตุ้นจากภายในที่มีประโยชน์ต่อความคิดสร้างสรรค์ มีแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

1. ด้านเมตตาทายกรรม

คิดต่อกันด้วยเมตตา คือ ตั้งจิตปรารถนาดีคิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกัน มองกันในแง่ดี มีหน้าตา ยิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน มีการบริหารงาน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คอยช่วยกันแก้ปัญหาในชุมชน หลักการบริหารชุมชนต้องให้ทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกันและแบ่งหน้าที่ตามความสามารถของแต่ละบุคคล คนในชุมชนให้ความสำคัญด้านลดความขัดแย้งในครอบครัวและชุมชนต่อต้านการทารุณกรรมสัตว์ ภายในชุมชนร่วมมือร่วมใจมีความสุขพออ่อนน้อมถ่อมตนต่อกันในชุมชนส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมภายในชุมชนเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ปฏิบัติต่อกันด้วยความมีเมตตา แสดงออกซึ่งไมตรีและความหวังดีต่อกันอื่น ตลอดจนเพื่อนที่ร่วมงานในการทำกิจกรรม ด้วยการช่วยเหลือกิจธุระด้วยความเต็มใจ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ด้วยความเคารพนับถือกัน การเข้าช่วยเหลือจนช่วยทำธุระของกันและกัน ด้วยกาย ไม่ว่าจะเป็นกิจธุระอะไรก็ตามแต่ ทำด้วยความเต็มใจไม่ทอดธุระนั้นเสีย ไม่นิ่งดูตายเพราะถือว่าไม่ใช่ธุระของตัวเองไม่ได้ ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

2. ด้านเมตตาวัจยกรรม คนในชุมชนร่วมรณรงค์การใช้วาจาสุภาพต่อกันภายในชุมชน รณรงค์การใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง แนะนำที่ดีต่อกันด้วยความเป็นมิตร โดยการร่วมมือในการให้ข้อมูลข่าวสาร

กับหน่วยงานภาครัฐอย่างสุภาพและตามความเป็นจริง นักพัฒนาชุมชน ต้องปฏิบัติตนคือพี่น้องประชาชน ต้องเท่าเทียมกัน มีสิ่งใดต้องปฏิบัติตัวให้ได้เพราะประชาชน คือ งานของเรา ต้องทำให้ทุกคนเกิดความยอมรับซึ่งกันและกัน ความเป็นผู้นำต้องกล้าที่จะเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบข้างนำพาให้องค์กรไปสู่เป้าหมายได้ และสิ่งเหล่านี้ความเป็นผู้นำจึงต้องตั้งตนโดยชอบ คิดทำในสิ่งที่ดี ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม มองโลกในแง่ดี ผู้นำต้องประพฤติปฏิบัติเพื่อที่จะเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อที่จะสร้างสรรค์สังคมเป็นสังคมที่น่าอยู่ต่อไปการที่มีจิตใจดีมีเมตตาปรารถนาแต่ความไม่มีเวรต่อกัน เป็นผู้มุ่งหวังความเจริญและประโยชน์ โดยส่วนรวมเป็นหลัก เป็นการสร้างสรรค์ให้คนในสังคมไม่เอารัดเอาเปรียบกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันเป็นการร่วมมือในกันในการทำให้สังคมน่าอยู่มากขึ้น

3. ด้านเมตตาธรรม

คนในชุมชนได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานของภาครัฐด้วยเมตริจิตที่ดีเสริมสร้างการผูกมิตรภาพที่ดีต่อกัน ภายในชุมชนสร้างความสัมพันธ์อันดีในชุมชนอันดีด้วยมิตรภาพ คิดทำในสิ่งที่ดี ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม มองโลกในแง่ดี ประพฤติปฏิบัติเพื่อที่จะเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อที่จะสร้างสรรค์สังคมเป็นสังคมที่น่าอยู่ต่อไปการที่มีจิตใจดีมีเมตตาปรารถนาแต่ความไม่มีเวรต่อกัน เป็นผู้หวังดีทั้งต่อหน้าและหลังมุ่งหวังความเจริญและประโยชน์โดยส่วนรวมเป็นหลัก เป็นการสร้างสรรค์ให้คนในสังคมไม่เอารัดเอาเปรียบกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันเป็นการร่วมมือกันในการทำให้สังคมน่าอยู่มากขึ้น

4. ด้านสาธารณโภคี

คนในชุมชนช่วยกันดูแลสาธารณูปโภคในชุมชนอย่างดี ได้รับการจัดสรรสาธารณูปโภคอย่างทั่วถึง รู้จักการแบ่งปันการใช้สาธารณูปโภคร่วมกันใช้สอยสาธารณูปโภคได้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน และมีความคุ้มค่าการจัดสรรทรัพยากรในการทำงานอย่างเหมาะสมและทั่วถึงต่อผู้ร่วมงาน สนับสนุนการทำงานตามความเหมาะสมเป็นธรรมแก่ทุกคน แบ่งเป็นลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรม ให้บริการตามลำดับในการมาใช้บริการ ซื่อสัตย์ ไม่เห็นแก่สินค้า ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น นำมาปรับปรุง และนำมาพัฒนาชุมชนที่ดี ต้องรู้จักสอนให้ประชาชนในแต่ละชุมชน หรือครัวเรือน มีการรู้จักแบ่งปัน เริ่มตั้งแต่แบ่งปันความรักในครอบครัว แบ่งปันความสุข แบ่งปันของต่าง ๆ ซึ่งอาจจะไม่จำเป็นสำหรับชุมชนเรา ครอบครัวของแต่อาจจะป็นต่อเพื่อนมนุษย์คนอื่น ถ้าทุกคนมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน สังคมไทยก็ดีตามด้วยของที่ใช้ร่วมกัน มีการจัดสรรที่ดีเพื่อที่จะให้สาธารณูปการเหล่านี้สามารถใช้ได้ยาวนานมากขึ้น และอีกอย่างเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกให้คนในสังคมเป็นสังคมแห่งกฎระเบียบวินัยในการอยู่ร่วมกันและใช้สอยสิ่งต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพและสิ่งที่สำคัญเป็นการทำให้คนรู้จักที่จะรักษาสินทรัพย์เหล่านี้เป็นของตนเองให้มีความรักความหวงแหน จัดสรรสิ่งของต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ให้กับชุมชนและสังคม และเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนร่วมสังคม ซึ่งสิ่งที่ได้มานั้นจะเป็นสิ่งเล็กน้อยก็ตามแต่ในสิ่งที่ได้มาโดยชอบธรรมไม่หวงแหนเก็บไว้คนเดียว ใช้สอยร่วมกันและสร้างวัฒนธรรมในการใช้สอยด้วยทำนุบำรุงของใช้ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและปลูกฝังค่านิยม

ในการใช้สอยของที่ร่วมกันใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและได้นานที่สุด เพื่อประโยชน์โดยรวมในการใช้สอยร่วมกัน

5. ด้านศีลสามัญญตา

คนในชุมชนร่วมรณรงค์ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ภายในชุมชนคนในชุมชนส่งเสริมการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์และเข้าวัดทำบุญ มีศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมอันดีงาม สร้างแบบอย่างที่ดีแก่คนในชุมชน การประพฤติตนสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัยเป็นแบบอย่างที่ดี เคารพในสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกของผู้ร่วมชุมชน ไม่หลงอำนาจ ช่มชู้ผู้ร่วมงาน เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ มีความเสมอภาคและให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา เช่น วันปีใหม่ วันสงกรานต์ วันเด็ก ประเพณีต่าง ๆ จะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจประชาชนให้เกิดความรัก ความหวงแหนต่อสังคมในชุมชน การอยู่ร่วมกันต้องมีกฎระเบียบเป็นตัวบังคับเพื่อให้คนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ไม่เบียดเบียนกัน มีความเสมอภาคกันในทุกด้านสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกันอยู่กันอย่างสันติในครอบครัว รักษาวินัยโดยรวมไม่ทำตัวเป็นที่รังเกียจของหมู่คณะ การบริหารจัดการชุมชนสร้างสรรค์ ถือว่าศีลธรรมเป็นสิ่งสำคัญของการอยู่ร่วมกันของคนหมู่มาก ศีลธรรมเป็นทั้งกฎหมายและช่วยขัดเกลาจิตใจคนให้เป็นคนดีคนที่มีระเบียบวินัยอย่างชัดเจน มีความประพฤติที่ดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่ยังเกลียดของหมู่คณะ ดังนั้น การอยู่ร่วมกันจึงต้องอาศัยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในสังคม คือเป็นผู้ที่มีศีล ไม่เบียดเบียนกันจนทำให้อยู่ในกลุ่มในสังคมไม่ได้ คนในสังคมจะอยู่อย่างสงบสุขก็ต่อเมื่อคนเหล่านั้นเห็นอกเห็นใจ มีระเบียบวินัยในการอยู่ร่วมกัน สิ่งที่สำคัญของการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ คือ ต้องไม่เบียดเบียนกัน ช่วยเหลือกันเมื่อตอนตกทุกข์ได้ยาก ถ้าสังคมเป็นอย่างนี้ สิ่งที่เห็นก็คือ สภาพของคนที่มีศีลธรรมเท่าเทียมกัน เพราะร่วมด้วยช่วยกันในประโยชน์ส่วนรวม

6. ด้านทฤษฎีสามัญญตา คนในชุมชนรณรงค์สร้างสามัคคีปรองดองต่อกันภายในชุมชน มีกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมความสามัคคีภายในชุมชนผู้นำในชุมชนและหน่วยงานภาครัฐ รับฟังความเห็นของคนในชุมชนอย่างใจกว้างและชอบธรรม มีการประชุมแก้ไขปัญหาร่วมกัน พิจารณาและตัดสินเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ใช้หลักธรรมในการบริหารงาน และการที่จัดการชุมชนให้เกิดผลสำเร็จที่ดี ต้องทำให้คนในชุมชนเกิดความรักและหวงแหนกันชุมชนอยู่แบบถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน และช่วยรับฟังและแสดงความคิดเห็นต่อกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน มีวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกัน ต้องมีความเห็นต้องตามระเบียบแบบแผน เพื่อที่จะทำให้เกิดความสามัคคีกลมเกลียวกันในการปฏิบัติงานต่างๆได้อย่างไม่บกพร่องไม่เห็นผิดไปโดยปราศจากเหตุผล จนทำให้ความคิดเห็นนั้นสร้างรอยร้าวเกิดขึ้นในหมู่คณะ ต้องมีความเห็นพ้องต้องกันเพื่อที่จะสร้างสรรค์ให้สังคมหรือชุมชนเป็นสังคมที่น่าอยู่ เป็นสังคมแห่งความสามัคคีกลมเกลียวกันโดยยึดถืออุดมคติหลักแห่งความดีงามคือจุดหมายอันสูงสุดเป็นอันเดียวกัน เป็นผลที่จะเกิดจากการแสดงความมีน้ำใจ คือ สงเคราะห์ อนุเคราะห์ ด้วยการเข้าใจกันเพื่อที่จะให้องค์กร

สรุป

การบริหารจัดการชุมชนสร้างสรรค์ตามหลักสารานุกรม 6 มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. **ด้านเมตตาทายกรรม** เป็นการบริหารจัดการชุมชนที่ คนในชุมชนให้ความสำคัญด้านลดความขัดแย้งในครอบครัวและชุมชนต่อต้านการทารุณกรรมสัตว์ภายในชุมชนร่วมมือร่วมใจมีความสุขภาพอ่อนน้อมถ่อมตนต่อกันในชุมชนส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมภายในชุมชนเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

2. **ด้านเมตตาวจิกรรม** เป็นการบริหารจัดการชุมชน คนในชุมชนร่วมรณรงค์การใช้วาจาสุภาพต่อกันภายในชุมชนรณรงค์การใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง แนะนำที่ดีต่อกันด้วยความเป็นมิตร โดยการร่วมมือในการให้ข้อมูลข่าวสารกับหน่วยงานภาครัฐอย่างสุภาพและตามความเป็นจริง

3. **ด้านเมตตาเมตกรรม** เป็นการบริหารจัดการชุมชนที่คน ในชุมชนได้รับการจากหน่วยงานของภาครัฐด้วยไมตรีจิตที่ดีเสริมสร้างการผูกมิตรภาพที่ดีต่อกันภายในชุมชนสร้างความสัมพันธ์อันดีในชุมชนอันดีด้วยมิตรภาพ

4. **ด้านสาธารณโภคี** เป็นการบริหารจัดการชุมชนที่คนในชุมชนช่วยกันดูแลสาธารณูปโภคในชุมชนอย่างดี ได้รับการจัดสรรสาธารณูปโภคอย่างทั่วถึงรู้จักการแบ่งปันการใช้สาธารณูปโภคร่วมกัน ใช้สอยสาธารณูปโภคได้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน และมีความคุ้มค่า

6. **ด้านศีลสามัญญตา** เป็นการบริหารจัดการชุมชนที่คนในชุมชนร่วมรณรงค์ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ภายในชุมชนคนในชุมชนส่งเสริมการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์และเข้าวัดทำบุญ มีศีลธรรมคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงาม สร้างแบบอย่างที่ดีแก่คนในชุมชน

6. **ด้านทัญญูสามัญญตา** เป็นการบริหารจัดการชุมชนที่คนในชุมชนรณรงค์สร้างสามัคคีปรองดองต่อกันภายในชุมชน มีกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมความสามัคคีภายในชุมชน ผู้นำในชุมชนและหน่วยงานภาครัฐรับฟังความเห็นของคนในชุมชนอย่างใจกว้างและชอบธรรม

องค์ความรู้ใหม่

การบริหารจัดการชุมชนสร้างสรรค์ตามหลักสารานุกรม 6 มีการส่งเสริมในการพัฒนาชุมชนมากขึ้น เป็นการบริหารจัดการชุมชนที่ คนในชุมชนให้ความสำคัญด้านลดความขัดแย้งด้วยความเป็นมิตรและไม่ตรีจิตที่ดีเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี เสมอภาคและเท่าเทียมกัน มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีศีลธรรมคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงาม ในชุมชนสามัคคีปรองดองต่อกันภายในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- ปัจฉิมา ธนสันติ. (2557). เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์. *วารสารทรัพย์สินทางปัญญาม*, 7(3), 4-10.
- ประเวศ วะสี. (2541). ประชาคมตำบล. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ประยุตโต). (2543). ธรรมนุญชีวิต พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม. (พิมพ์ครั้งที่ 30). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พีรตร แก้วลาย. (2556). เมืองสร้างสรรค์ : แนวทางการพัฒนาเมืองจากสินทรัพย์สร้างสรรค์ท้องถิ่นไทย, กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพมหานคร: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2532). พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ - ไทย, ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วิจิต นันทสุวรรณ และจ่านิง แรกพินิจ. (2541). บทบาทของชุมชนกับการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- Sanders, T. Irwin. (1958). "Theories of Community Development" Rural Sociology no. 23
- Poplin, E. Dennis. (1972) Communities A Survey of Theories and Methods of Research, New York: Mcmillan.
- Florida, Richard. (2009) " The Rise of the Creative Class: Why cities without gays and rock bands are losing the economic development raceMay, 2002. Accessed 31 December 2009.